

боку події, що визначено індивідуально-психологічними особливостями особистості постраждалого сукупно із зовнішніми поведінковими проявами та внутрішніми станами. Результативність професійної комунікації психолога-експерта виявляється під час експертної бесіди, що дає змогу визначити особливості індивідуального психічного розвитку підекспертної особи, її визначальні особистісні позиції та ставлення до себе, інших і різноманітних життєвих подій. Експертна бесіда дає змогу отримувати у спілкуванні з підекспертними інформацію, яка не може бути виявлена за допомогою стандартизованих методів психологічного дослідження, тобто відомості про суб'єктивний світ потерпілого та психологічні чинники досліджуваної ситуації [3].

Аналіз теоретичних досліджень та власний досвід експертної роботи дали змогу визначити детермінанти ефективної професійної комунікації психолога-експерта з потерпілими внаслідок домашнього насильства:

- інформаційно-теоретична (знання про особливості професійної комунікації, умови, стилі та техніки ефективної комунікації);
- діяльнісно-інструментальна (навички активного слухання та ненасильницького спілкування, вміння ставити запитання);
- когнітивно-прогностична (уміння планувати комунікацію та прогнозувати її розвиток);

- особистісна (достатній рівень психологічної готовності до взаємодії, толерантності, соціальної сензитивності, спостережливості, емпатійності).

Отже, комунікативний компонент діяльності психолога-експерта є важливою складовою результативності експертного дослідження потерпілих внаслідок домашнього насильства і, відповідно, підвищення ефективності слідчо-судової практики.

#### Перелік джерел посилання

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 10.03.2023).
2. Алікіна Н. Про розвиток судово-психологічної експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2005. Вип. 5. С. 481—484.
3. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ, 2010. 240 с.
4. Шукліна Н., Стефанів Н., Левченко К. Особливості розгляду справ, пов'язаних із домашнім насильством. Навчальний курс для суддів. Київ. 2018. 300 с.

### Судова товарознавча експертиза: проблеми методології та шляхи вдосконалення

**Ганна Москаленко,**

Сумський НДЕКЦ МВС України, м. Суми, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7526-8755>,  
e-mail: [annadipopera@gmail.com](mailto:annadipopera@gmail.com)

*Формування якісної методологічної бази для проведення судової товарознавчої експертизи є пріоритетним питанням для судових експертів. Запорукою ефективних змін у цьому напрямі є вдосконалення та оновлення наявних методичних джерел.*

*Ключові слова: судова товарознавча експертиза; розрахунок зносу; методика.*

### Forensic commodity examination: methodological issues and ways of their improvement

**Hanna Moskalenko**

*Developing a quality methodological framework for conducting forensic expert analysis is a priority issue for forensic experts. The guarantee of effective changes in this direction is the improvement and updating of existing methodological sources.*

*Keywords: forensic commodity examination, wear calculation, methodology.*

Судову товарознавчу експертизу призначають у процесі розслідування кримінальних справ та судових розглядів, пов'язаних із незаконним заволодінням чужим майном, розкраданнями, підробками товарів та іншими злочинами. Товарознавчі дослідження проводять з метою

встановлення ринкової вартості, якості та інших характеристик товарів, що є предметами кримінальних правопорушень, для подальшого забезпечення об'єктивного розгляду справ та прийняття обґрунтованих рішень під час процесу судочинства.

До об'єктів товарознавчої експертизи належать товари продовольчої та непродовольчої групи, сировина (промислова та сільськогосподарська), обладнання (машини).

При визначенні вартості об'єктів, які належать до об'єктів товарознавчої експертизи за експертною спеціальністю 12.1 «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів», необхідно звернути увагу, що вони поділяються на ті, які втрачають споживчі властивості в результаті користування (побутова техніка, обладнання, устаткування) й такі, щодо них не застосовується знос, які мають тривалий термін використання та взагалі не втрачають своєї вартості з часом (наприклад енергетичні ресурси).

Під час проведення експертних досліджень методикою передбачено застосовувати відсоток зносу до товарів, що були в ужитку / експлуатації або таких, які були придбані та тривалий час перебували на зберіганні й не використовувалися за призначенням, оскільки споживчі товари мають властивість втрачати свою корисність також і внаслідок морального зносу.

Моральний знос — зміна властивостей виробів, що характеризується невідповідністю їх сучасному напрямку моди, стилю, технології тощо [1].

Ураховуючи сучасний прогрес, створення нових, більш функціональних, ергономічних та таких, що мають вищі показники корисності, енергоефективності в порівнянні з попередніми моделями та зразками, доцільність застосування зносу до нових (що не були в користуванні), але застарілих моделей, є беззаперечною.

Основним джерелом інформації під час розрахунку та визначення відсотку зносу є методики, методичні рекомендації, ДСТУ, технічна документація, інформаційні листи тощо. У реєстрі методик проведення судових експертиз [2] за експертною спеціальністю 12.1 налічується 11 чинних методик. Остання дата реєстрації методики — 29.01.2016, це «Методика дослідження якості та визначення вартості іграшок при проведенні судово-товарознавчих експертиз».

Під час проведення судової товарознавчої експертизи для визначення відсотку зносу експерти найчастіше використовують «Методику визначення вартості майна» 2004 року Харківського НДІСЕ (реєстраційний код 12.1.15) та методичні рекомендації «Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та

наявністю дефектів» 2011 року Київського НДІСЕ, яка взагалі не пройшла державну реєстрацію.

Якщо враховувати рік створення вищезазначених інформаційних нормативних джерел, час, що був витрачений на розробку та затвердження (з 1996 до 2000 р., зареєстровано 03.03.2010), очевидним є факт, що дані методичні джерела застарілі й потребують доопрацювання та удосконалення.

Сучасний асортимент товарів розширюється постійно, на зміну одним гаджетам приходять інші. Так, якщо 10—15 років тому DVD-програвач був затребуваний та користувався неабияким попитом, то зараз попит на нього дорівнює нулю, відповідно його ринкова вартість буде мінімальна.

На зміну фотоапаратам прийшла цифрова техніка, електронні носії інформації замінили касети та диски.

Особливим попитом зараз користуються електросамокати або дообладнання велосипедів електроколесом, що працює від портативної батареї живлення, додатково на велосипед установлюються прилади для повноцінної роботи електронабору. Подібних товарів не має в жодній методиці або методичних рекомендаціях, тому що за часів створення спеціальної товарознавчої літератури фахівці в галузі товарознавства та судових експертиз не могли навіть припустити, що дана категорія товарів буде створена та користуватиметься неабияким попитом.

Методика [3] передбачає застосування укрупнених показників зносу для устаткування, які розраховані на підставі шкали експертних оцінок для визначення ступеня зносу при обстеженні технічного стану машини та обладнання, вона дає змогу оцінити ступінь зносу та здатність обладнання виконувати свої функції залежно від його фізичного стану й технічних показників. Крім того, в методиці наведено показники зносу на електронно-побутові товари, асортимент яких є дуже обмеженим і застарілим.

Отже, під час виконання аналізу наявної на сьогоднішній день методологічної бази товарознавчих досліджень доходимо висновку, що існує нагальна потреба оновлення, доповнення та адаптування спеціальної товарознавчої літератури до сучасних умов.

Зміна та доповнення методологічної бази товарознавчих досліджень є необхідною для того, щоб забезпечити належний рівень якості проведених досліджень. Доповнення та оновлення методологічної бази дасть змогу враховувати нові

технології та стандарти, що забезпечить актуальність та ефективність методик дослідження. Крім того, оновлення методологічної бази товарознавчих досліджень дасть змогу використовувати більш точні та об'єктивні методи дослідження.

Оновлення методологічної бази є невід'ємною складовою процесу постійного покращення якості проведених судових досліджень. Оновлена та адаптована методологічна база дасть змогу підтримувати високі стандарти якості, що важливо для складання повного та об'єктивного висновку судової товарознавчої експертизи та подальшого процесу судочинства.

### **До питання про об'єкти лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи в умовах війни Росії проти України**

**Сергій Науменко,**

канд. юрид. наук, Сумське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,  
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2167-4149>, e-mail: [svhndise@meta.ua](mailto:svhndise@meta.ua)

**Олена Кумеда,**

канд-ка філол. наук, доцент, Сумське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Суми, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6879-1388>, e-mail: [olenakumeda@gmail.com](mailto:olenakumeda@gmail.com)

*Висвітлено деякі питання семантико-текстуальної експертизи у зв'язку з актуалізацією досліджень писемного мовлення на предмет встановлення інформації, що відповідає ст. 436-2 КК України, зокрема звернуто увагу на проблемні аспекти такого різновиду експертизи, унаочнено окремі підходи лінгвістичного аналізу мовного матеріалу на конкретних прикладах.*

*Ключові слова:* висловлювання; лексичний маркер; лінгвістична експертиза; семантика; синтаксема.

### **On the issue of objects of linguistic (semantic-textual) expertise in the conditions of russia's war against Ukraine** **Sergiy Naumenko, Olena Kumeda**

*Some issues of semantic and textual examination are considered in connection the actualization of research on written speech for the purpose of establishing information that corresponds to Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine, in particular, attention is paid to the problematic aspects of this type of examination, individual approaches to the linguistic expertise of linguistic material are visualized on specific examples.*

*Keywords:* statement, lexical marker, linguistic expertise, semantics, syntactic unit.

Із початком війни актуалізувалися семантико-текстуальні дослідження писемного мовлення з метою встановлення наявності / відсутності в тексті інформації щодо виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту; виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України; глорифікації

#### **Перелік джерел посилання**

1. Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів: метод. рек. / Київ, 2011. 34 с.
2. Реєстр методик проведення судових експертиз. URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 11.03.2023).
3. Методика визначення вартості майна. Харків, 2004. 112 с.
4. Шкала експертних оцінок для визначення ступеня зносу при обстеженні технічного стану машин та обладнання. URL: <https://studfile.net/preview/9099630/page:5/> (дата звернення: 11.03.2023).

осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату в 2014 році тощо (ст. 436-2 КК України [1]).

Зазвичай об'єктом дослідження стають текстові повідомлення, що їх поширюють користувачі соціальних мереж. Однак у полі зору експерта-лінгвіста відповідно до питань, сформульованих у постанові про призначення експертизи, часто опиняються також і різного роду зображення, отже, з'являється ризик вийти за межі компетенції експерта-лінгвіста. Оскільки фотозображення ворожої техніки, військових у формі